DEF VE MENDİL

AYŞE İLKER

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1776
EDEBÎ ESERLER: 910

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-215-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: Mahmut Doğan

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5
Bağcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika No: 45103

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Ayşe İlker: 1960 yılında Manisa'nın Gördes ilçesinde doğdu. Beş Eylül İlkokulunu ve Gördes Ortaokulundan sonra Demirci Öğretmen Lisesine gitti. Orta okuldan itibaren ilk yazı denemeleri okul duvar gazetesinde yer aldı; Öğretmen Lisesinde "Mustafa Cemiloğlu" konulu kompozisyon yarışmasında Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu hakkında yazdığı yazıyla birinci seçildi. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine geldiği 1978 yılında, Türkiye tam bir bölünmüşlük içindeydi. DTCF'nin kantini dahi bölünmüştü: Girişte sol yanda devrimciler, sağ yanda ülkücüler otururdu. Kan ve barut ortamında, DTCF kantininin ülkücülere düşen bölümünde arkadaşlarıyla durmadan okudular.

Daha ilkokuldan itibaren ağabeyi Ahmet İnce'den intikal eden ve eve taşınan kitaplarla Safahat'da Seyfi Baba'dan etkilendi; Nihal Atsız'ın *Bozkurtlar*'ında Ötüken'e yöneldi bakışları; Tarık Buğra'nın köşe yazılarını okudu her gün, hikâyelerini de. Sait Faik ve sonra Işınsu, Çokum ve Kutlu hayranı oldu. On sekiz yaşına geldiğinde bütün bu izler üzerinden yeni bir yazma safhasına evrildi. DTCF'deki arkadaşlarının çıkardığı *Divan ve Doğuş* dergilerinde toprağa düşen ülkücüleri ve anarşi ortamını yazdı. Bu dergilerde, kızlık soyadıyla "Ayşe İnce" imzasını kullandı.

1992'den itibaren Hüseyin Özbay'ın teşvikiyle Kanat dergisinde hikâyeleri yayımlandı. Hâlâ Kurgan dergisinde hikâye yayımlamaktadır.

Ankara ve İzmir Polis kolejlerinde, Gazi Üniversitesi'nde çalışmıştır; şu anda Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Yayımlanmış makaleleri ve bilimsel kitapları vardır.

TDK tarafından *Manisa Ağızları* adıyla yayımlanan çalışması, 2018 yılında Elginkan Vakfı Türk Kültürü Araştırma ödülüne layık görülen dört eserden biri olmuştur. Türk Dil Kurumu Bilim Kurulu üyesi ve İLESAM üyesidir.

Göz Hekimi Süleyman Sami İlker ile evlidir, üç çocuğu ve Ayperi adında bir torunu vardır.

İÇİNDEKİLER

TEMİZ YÜK 9
“ÇOCUK YAPTIK” 14
OYUNCU 21
BİTTİ Mİ? 30
DUMAN RENGİ 37
EVDE 47
SINIRDAYIZ 54
YAPRAKLAR DA YÜZER 61
SICAK 67
BEDROSMAN 75
SESSİZ SIZI 82
FINDIKLI KURABİYE TARİFİ VEYA
KELİME TAHLİLİ: HANGİSİNİ İSTERSİNİZ? 89
UZAY VE KELİMELER 95
NAMO ARAT 98
OLAY YERİ 105
ÇELİK BİLEKLİK 111
DEF VE MENDİL 120

TEMİZ YÜK

"Bezin yükü çok olur yavrum. Dürmesi, arıtıp temizlemesi, serip yayması hep emek ister. Çarşafların, on beş günü geçirdin mi insan yağı kokmaya başlar; geceliğin, pijaman haftada bir en az, değişmek ister. Mutfaktaki havluların, elbezlerin, kurulama bezlerin boynu bükük durur lekeli kalınca. Hem yerleştirilmek hem temizlenmek hem de kullanılmak ister bez. Ama erkeklerin bundan haberi yoktur, kadının bezle mücadelesinden!"

Böyle dedi, elindeki çarşafları kollarını metre metre açarak katlamaya çalışan ve yüz kasları gerilen gelinine. Bir müddettir kaşlarının altından ve elindeki Kuran'ın sayfa aralarından onu takip etmiş, bunaldığını hissettiği için, teselli kabilinden söylemişti bu sözleri Fadime Hanım. Gelini Zehra, hissettirmek istemediği bunaltısını, kayınvalidesinin anlamış olmasından şaşkın, suçüstü yakalanmış gibi, sesini yükselterek *"Aman anne, erkeklerin evdeki hangi şeyden haberi var ki bezden olsun! Çarşafları yıkıyor, kurutuyor, ütülüyorsun, bir güzel tertemiz yatıyorlar, a ne güzel, tertemiz yatak bile demiyorlar! Havluları en geç üç günde bir değiştiriyoruz. Onların haberi oluyor mu? Olmuyor! Pijamalar, gömlekler hak getire! Haklısın, kadının bezle mücadelesi bu."* dedi ama son cümlelerini söylerken ses tonu da aşağıya doğru inmişti, kayınvalidesinin müşfik bakışları yüzüne odaklanmıştı. Ses tonuyla birlikte, gövdesini de indirdi çarşafları attığı koltuklardan birine. Fadime Hanım, onun biraz sakinlediğini görünce, elindeki Kuran'ı kapattı, öpüp alnına değdirerek

"ÇOCUK YAPTIK"

"İyi değilim, iyi değilim!" diye çıktı kafasının derinliklerinden yüzeye cümleler. Bunlar, talim görmüş ve söylenmek için eğitilip, beyninin içinde korunmuş cümlelerdi. Sese dönüştürmemiş, yalnızca kendisine söylemiş ve atmıştı derinlere. Şu an çıkmalarına izin vermiş ve sese dönüştürerek önce kendisinin duyabileceği bir tonlamada "İyi değilim!" demiş, sonra da kocasının duyabileceği netlikte, sakin, telaşlanmadan "İyi değilim"i art arda sıralamıştı. Dizinin dibinde oturmuş, yapbozlar, plastik kalıplar ve bebeklerle yerdeki halıyı bir oyuncakçı sergisine çevirmiş küçük kızın kulaklarına da çarptı cümleler. Ne olduğunu seçemeyen, sadece sorulu gözlerle annesine yönelen bakışları, bir babası bir annesi arasında gitti geldi. Zafer, karısı Neval'in kızıyla bir oyun kurup, yalancıktan hastalanmış bir kahramanın ağzından dökülen taklit cümleler gibi zannetti sözleri. Başını kaldırmakta, yüzünü onlara döndürmekte acele etmedi, bilgisayardaki ekleme-çıkarma ve kaydetme işlemlerine devam etti. Ne olduğunu anlayamamış olsa da annesinin "İyi değilim" cümlesinden tedirgin olan küçük İpek, kucağındaki oyuncakları silkeleyerek babasına doğru yürüdü. İşte tam bu sırada Neval, bir önceki tonlamasından çok daha yüksek bir "İyi değilim, beni anlamıyor musun?" cümlesiyle ellerini yüzüne kapatarak hıçkırmaya başladı. İpek, babasının dizlerine kapanmış, Zafer dizlerindeki küçük kızı sağ yanına savurmuş ve üçlü koltukta iki büklüm

OYUNCU

Yemeden içmeden kesilmedi. Uykuları dağılmadı. Akşam yattı, sabah uyandı. Konuşmaları, sohbetleri, günlük hayatın "Al-ver, gel-git, dur-kalk"ları da devam etti. Gökyüzünün maviliğine, toprağın açıktan koyuya değişen kahve ve bejine de bir halel gelmemişti. Arkadaşları, ailesi, çalıştığı postanedeki memurlar… Hiçbiri onda tuhaf bir hâl sezmedi. Her şey olağan akışında yürüdü gitti görünürde. Sabah sekiz buçuktan akşam beş buçuğa kadar önüne gelen her işi yaptı. Havale gönderenler, acele posta bekleyenler, üniversitede okuyan oğluna erzak kolileyenler… Hepsine güler yüzle, hâl-hatır sorarak mukabele etti. Hemen yanı başında mermer bankolardan fişler, dekontlar, faturalar alıp veren arkadaşlarıyla birbirlerine çaylar kahveler ısmarladılar gün boyu. Masalarındaki bilgisayarlarından gözlerini kaldırmadan çalışan, orta bölmedeki programcıların yanına vardı ara sıra. Öğle yemeği arasında, postanenin sokağındaki pideciye gittiler diğer memurlarla. İşten eve döndüğünde, karısına her zamanki gibi alınacak bir şeyler olup olmadığını sordu; akşam yemeği için yoğurt, meyve suyu gerekip gerekmediğini. Tek katlı evinin geniş avlusundaki çiçekleri ve geçtikleri yıl ailece dikilen zeytin ağaçlarını suladı. Çocuklarının birer birer avluya döküldüğü okul dönüşlerinde, ellerinden çantalarını aldı, sırtlarından ceketlerini. Kapı önündeki ayakkabıları düzeltti. Akşam yemeği hazırlanıncaya kadar geçen vakitte, ortaokul son

BİTTİ Mİ?

Kelimeler havı dökülmüş, giyilmekten eskimiş bir hırka gibi kalmıştı Ceylan'ın ağzında. Anlatmak istediği konular, önemini yitirmiş ve bir ağırlık olarak dudaklarının üstüne yığılmıştı. Yepyeni düşüncelerle, istekle başladığı ilk cümle, onun bakışlarından gelen küçümseyici ifade ile ilk darbeyi almış ve artık ötmeyi unutmuş bir tutiye dönmüştü. Söyleyecekleri, düşünceleri, anlatırken vereceği örnekler… Her şey uçup gitmişti. Masadan kalkıp gitmek, kendini kıyılara, yollara vurmak istiyordu. Orada gereksiz bir varlık gibi durmaktan, onun bakışlarıyla daha fazla aşağılanmaktan kurtulmak istiyor ama oturduğu yerde ağırlaştıkça ağırlaşıyor, dibe batan bir gemi gibi çöküyordu ahşap kolçaklı koltuğun ortasına.

Onu dikizleyerek göz altından süzen ve gülümseyip gülümsemediği pek anlaşılamayan Umut ise, son cümlesini tekrar ederek başladı söze: "Seni anlamaya çalışıyorum, ama her an sana güzel bir şeyler söyleyemem!"

"Beklediğim, güzel sözler değil ki! Sen, bende ne buldun, bunu anlamaya çalışıyorum! Tiyatroya giderim, sinemayı severim dedin. Resim sergilerini takip etmekten hoşlanırım, dedin. Ama hangi oyunlara gittin, hangi filmleri seyrettin, kimleri beğenirsin, bunları bilmek isterdim! Hangi ressamlar, tabloları? Benim o oyunlarla ve sanatçılarla ilgili kanaatlerimi merak etmiyor musun? Düşüncelerimi görmeye çalışmanı, böyle mi düşünmüştün, yo

DUMAN RENGİ

Koyunların memelerini sıkmaktan iyice yassılaşan parmaklarını, alnından kara kaşlarının üstüne doğru gezdirdi, ter damlalarını şakaklarından aşağıya, yanaklarına doğru parmak uçlarıyla indirdi. Kaşlarının arasında derinleşmiş elif çizgisi, kaygısını ele veriyordu. Kim o anda yüzüne baksa, yorgunluktan başka bir şeyin varlığını anlardı hemen. Dizlerinin dibindeki büyük, bakır süt kabını yavaşça birkaç santim ittirmeye çalıştı; içindeki çiğ süt hafifçe dalgalandı, kesik kesik daireler oluştu sütün üstünde; daireler sağma sırasında oluşmuş büyük köpükleri söndürdü. Gözlerini köpüklerin sönmesinden alamadı. "Hepimizin odu ocağı sönecek mi böyle?" diye söylendi. "Kaç gündür uykumuz durağımız yok" diye mırıldandı ardından.

Kaynanası, yeni çözülen halının başında bir uzun havaya başlamış, sesi halı odasından dışarılara yanık yanık dağılıyordu. Uzun havanın ve sesin gölgesinde, süt sağdığı ağılın kapalı bölmesinden eğilerek çocuklarının avluda oynayıp oynamadığına baktı. Onlar küçük, hafif bir taşın çevresine, artmış ve kesik kesik kalmış halı ipliklerini dolayarak elde ettikleri topla oynuyorlardı. Avlunun kaymak taşıyla döşenmiş zemininde, ikindi güneşinin gölgesi ağır ağır koyulaşıyor, çiğ sütün buğusu evin odalarına doğru görünmez bir hava akımıyla sürükleniyordu.

Koyunları sağarken iyice bükülen belini düzleştirdi, basma iş donunun paçalarını toplayarak ayağa kalktı Fat-

EVDE

Yıllardır görüşmemişlerdi. İkisi de birbirini, ilk gençlik çağlarındaki halleriyle hatırladığı ve hafızalarına öyle yerleştirdiği için, sanki hiç yaşlanmamışlar gibi ışıl ışıl gözlerle, gülen yanaklarla bakmışlardı birbirinin yüzüne. Saliha'nın gözlüklü hâli, Akile'ye önce garip gelmiş ama gözlüğün ona yakıştığını, yüzüne bir oturmuşluk çizgisi kattığını düşünmüştü. Akile'nin hafif eğilmiş omurgası da Saliha'yı şaşırtmıştı. Dimdik, capcanlı bir genç kızken, sırtındaki eğrilik ondaki canlılığa bir sönüklük vermiş, dalındaki yapraklar sararmaya yüz tutmuş bir sonbahar ağacına benzetmişti onu.

İlk karşılaşmanın, ilk sarılmanın ve yüzü, saçları ve vücudu kaçamak bakışlarla ilk incelemenin ardından Saliha, hazırladığı ikramları saymaya başlamış, Akile'nin açlığının dayanılabilirliğini ve yolculuğun rahatlığını sorgulamaya girişmişti. Yorgunluk kahvesini hemen ikram edebileceğini, yok eğer aç karnına kahve içemem derse, sabahtan kurulmuş sofraya hemen oturulabileceğini de bir çırpıda eklemişti.

Akile bu hız, bu heyecan karşısında açlığını unutmuş, "Gel, oturalım bir beş on dakika, sonra geçeriz sofraya" diyerek Saliha'nın da rahat nefes almasını istemişti. Camın önündeki koltuklara karşılıklı oturduklarında Saliha, yel-yepelek uçan hâlini bir kıyıya itip "Nasılsın Akile'ciğim? Çok iyi gördüm seni ben, yıllar hiç değiştirmemiş!

SINIRDAYIZ

"Kerime! Kerime! Aç gözlerini, aç! Hadi, aç gözlerini! Ben ablan, buradayım, Zara ablan da burada! Hadi güzelim, aç gözlerini!" Sesi parçalanıp, kelimeler kuru ve kanamış dudaklarından birer tırtıllı taş gibi dökülürken, çaresizlik içinde böyle seslendi Cenan. Elleri, Kerime'nin iki elini birden kavramış, bileklerini ve parmaklarını ovuyor; ovulan yerlerden minik topaklar hâline gelmiş çamurlu toprak parçaları dökülüyordu. Tırnaklarının diplerinden, derisini sıyırmış kayırımsı karışımı temizlemeyi sonraya bıraktı Cenan; Kerime'nin küçük birer kara balığa dönmüş parmaklarında can aradı, bir kımıltı, dokunma hamlesi, bir tutuş çabası… Başını, yeniden onun yüzüne eğdi ve boğazında çatal çatal olmuş seslerle bir kez daha seslendi: "Kerime, benim! Ablan! Hadi, aç artık gözlerini!"

Kerime'nin, Cenan'ın bedeni başındaki takatsiz ve umutsuz yalvarışını nöbet tuttuğu kuleden seyreden asker, daha fazla dayanamadı ve matarasını belindeki kılıfından çıkararak yavaşça Kerime'ye doğru attı: "Birkaç damla su serp yüzüne, dudaklarını ıslat, çene kemiğini arala…" Ellerini, Kerime'nin ellerinden usulca çekip, onun hemen başucuna düşen mataraya uzattı; bir yandan askere bakarken öbür yandan mataranın tıpasını açmaya çalıştı. Her dem alıştığı kelimelere, biraz yakın biraz uzak bir söyleyişle konuşan askere karşı minnetle doldu içi. Su, Kerime'nin gözlerinde, dudaklarında ince sızılar hâlinde dolaştı, akıp

YAPRAKLAR DA YÜZER

Saatine baktı. Tramvay, tahmin ettiği hızdan daha yavaş yol alıyordu. Duraklardaki bekleme ve yolcu indirip bindirme süresi, asıl hıza menfi yönde etki ediyordu. Taksiye binip gitse, trafikteki tıkanıklığa yakalanacaktı bu defa. Şoförü yine de kendisini götürmek istemiş ama iş çıkışı keşmekeşinin içine dalmak ve beklemenin sebep olacağı sabır imtihanına girmek istemediği için "Bu defa tramvayla gideyim" demişti. Diğer şirketlerden sorumlu arkadaşları da çoğu kez tramvaya bindiklerini, daha kısa sürede işlerine veya acil toplantılara yetiştiklerini anlatmışlardı. Onlardan aldığı bu olumlu intibayla tramvayı tercih etmişti.

Toplantıya yetişmesi gerekliydi; iki gün önce sabah onda yapılacaktı toplantı. Üç kişinin yurt dışında olması sebebiyle, bugün öğleden sonraya ertelenmişti. Sabahtan, Anadolu yakasındaki yüzme federasyonunun toplantısına katılmıştı. Gönüllü olarak yürüttüğü bu üyelik de onun asıl işlerindeki zamanından bir parça çalıyordu ama, özellikle engelli gençler ve çocuklar için düşünülen yüzme etkinlikleri, onun federasyonun fahrî üyesi olarak devam etmesine içten bir mecburiyet sebebiydi. Anadolu yakasından, işyerine döndüğünde vakit öğleyi epeyi geçmişti. On yedideki toplantıya çok da bir şey kalmamıştı. Raporları, dosyaları, önemli ayrıntıları klasöre yerleştirmiş ve çantasına koymuştu.

SICAK

Beyaz keten perdeyi usulca araladı, parmaklarının arasında birkaç pili olmuş ketenden çekmedi elini; eğildi, camdan dışarıya baktı. Güneş, doğmadan önce yaydığı koyu pembe ışıktan portakal rengine geçmiş, bulutsuz gökyüzünde tan vaktinden sonra yelpazeli bir aydınlık başlamıştı. Uzaklara dalan gözlerini kaldırdı ve perdeyi tutan elini bırakarak yer yatağında yatan Orhan'ın yüzüne çevirdi başını, hafif tatlı bir nefesle göğsü inip kalkıyordu. Perde, elinin ağırlığından kurtulup hafifçe dalgalandı duvarla pencere arasında. Bedenini bir yay eğimiyle öne doğru verdi; yatağın dibine, kilim yayılı ahşap döşemenin üstüne diz üstü oturdu. Elini Orhan'ın dalgalı saçlarında dolaştırdı kuş tüyü değercesine. Sağ yanından sol yanına döndü çocuk turna kanatlarından aktarılır gibi. "Oğlum Orhan, yavaş yavaş kalk hadi! Seni fırına bırakayım, oradan fabrikaya yetişeceğim!" Sessiz bir uyanış ve tatlı bir mahmurlukla "Doğru ya, simitçiye gidecektik değil mi anne?" Dedi Orhan. "E tabi, akşamdan söz verdim sana! Bu kadar çok istedin, gidelim, bir deneyelim bakalım, nasıl olacak!" Gülsüm gür siyah kaşlarının kalın uçlarını birbirine çatmış, alnının ortasında kalan elif çizgisiyle çocuğa çevirmişti yüzünü. Ondaki hevesin derecesini ölçmek ister gibiydi. Orhan, annesinin kendi elleriyle diktiği kırkpare pikeyi sağ ayağıyla şöyle bir havalandırdı, kıvrak bir hareketle yatağın tam ortasına oturdu; çizgili basma pijamasının bolluğu

BEDROSMAN

Karşılaşmaları olağandı çünkü aynı mahallede oturmaya başlamışlardı. Güzelyurt mahallesinde göçmen evleri çok eskiden beri vardı ve büyük tarlaların içinde yapayalnız kalırdı. Oysa şimdi müteahhitlerin "lüks" diye yapıp sattıkları evlerin ortasında kalmış, mahalle dolup taşmaya başlamıştı. Aynı marketten alışveriş yapıyorlar, tek olan camide ara sıra vakit namazı veya Cuma namazına gidiyorlardı. Her karşılaşmalarında o; eşini, çocuklarını ayrı ayrı soruyor, nerelerde yaşadıklarını merak edip çocuklarının küçüklük hallerinden söz etmeye başlıyordu. Yakınlıkları, şehir merkezindeki evlerinde yedi sekiz sene komşuluk etmelerinden kaynaklanıyordu. Ama sıradan bir komşuluk değildi bu. Ülkenin başşehrinden Anadolu'nun bu küçük şehrine gelmişler, önü açık, parka bakan bir ev sahibi olmuşlardı. Osman, bu evin zemininde açılmış bakkalın sahibiydi ve eşi Bedriye ile işletiyorlardı dükkânı. Ara sıra fabrikada çalışan oğlu da geliyor, gece geç vakitlere kadar dükkânı bekliyordu. Kendi çocukları ilkokulun ilk sınıflarındaydılar daha ve birinci kattaki evlerinin balkonundan alt kattaki dükkâna iple bağlanmış sepet sarkıtıyorlar ve bağırıyorlardı "Ossmaan Amcaaa!" Diye. Osman, dükkândaki diğer müşterilerin işlerini bitirdikten sonra balkonun altına geliyor ve başını yukarıya kaldırarak *"Ne istersiniz Üseyin, Meemet, a?"* diye soruyordu kelimelerin arasına duraklar, aa'lar ve ıı'lar koyarak. Bazen dakikalarca cevap ve-

SESSİZ SIZI

Sekiz bin nüfuslu ilçenin garajında, otobüsten inip elindeki küçük çantasıyla yürüyerek, gideceği istikamete yöneldi. Esen rüzgâr ve yaprakların birbirine değerken çıkardığı ince dalgalı melodi, yüzünü ve kulaklarını yaladı. Bu kadar temiz havaya karşı bir gariplik oldu ciğerlerinde. Gökyüzü, daha mavi ve parlak, ağaçlar ve yapraklar daha yeşil ve temizdi. İlk oluşun izleri, sanayi dumanlarına ve makine karasına boyun eğmemişti burada. Bir çocuğun hayatı algılamaya başlarken doğaya karşı edindiği o ilk ve yalın intibaydı içine dolan. Güzellik ve iyilik düşüncelerinin yeşereceği bir başlangıçta olduğunu hissetti. Temiz hava, temiz sokak, temiz müstakil evler. Yöneldiği de upuzun dutlu bir sokaktı. Dört yol çatısında durulup da kuzeye doğru bakılırsa dut ağaçlarının koynuna aldığı bu sokak görünüyordu.

Hem yürüdü hem düşündü: Dutlu sokakta yürümeyeli on yıllar olmuştu neredeyse. Çocukluğunun ve okul yolunun sokağıydı yürüdüğü. Evlerin geniş pencere önlerine yerleştirilmiş saksılarındaki rengârenk çiçekler, yerli yerindeydi. Duvarların çivitli, kapıların mavi, yeşil ve bej boyaları korunmuştu. Ancak evlere, bahçelere, çiçeklere baka baka yürüdükçe tuhaf bir duyguya kapılmaya başladı.

Sokağın ortasından itibaren bir değişme çarpıyordu göze: Bazı evler, ağızdaki çürük dişler gibi kalmıştı sokak kenarlarında. Yerlerine apartman yapılacağı için yıkım işle-

FINDIKLI KURABİYE TARİFİ VEYA KELİME TAHLİLİ: HANGİSİNİ İSTERSİNİZ?

Siz fındıklı kurabiye tarifi veriyorsunuz birbirinize. Kabartma tozundan, undan yumurtadan, şekerden kaç tutam, kaç bardak, ne kadar konacak, ölçülerini anlatıyorsunuz. Daha pişmeden kek ve kurabiyeler dudaklarınızdan tatlı bir şeyler dökülüyor. Odaların içlerine yayılıyor fırın yanmadan kokular, çünkü siz pişince nasıl güzel olduğundan öyle emin konuşuyorsunuz ki pişmesine gerek kalmıyor sanki. Öyle hararetli, öyle istekli ve öyle iştahlısınız …Mutfak, yeni yetme kızlarla, alı al moru mor gelinlerle doluyor belki. Lahana sarmasında yaşını başını almış olgun bir kadın, tarhana çorbasında evinin yüzyıllık aşçısı, kekte poğaçada uçarı bir genç kız tavrı takınıyorsunuz. Her yemekte, her pasta ve kurabiyede sizin bakışlarınız, yüz hareketleriniz de değişiyor, koyduğunuz şeker kadar, un ve yağ kadar siz de şekerlenip, yağlanıp beyazlaşıyorsunuz. Yoğurduğunuz hamurlar, katladığınız yufkalar, kestiğiniz erişteler, yatıp kalktığınız minderiniz, döşeğiniz sanki. Yumuşak, puf puf ve sıcak. Hele tarhanalar…Onlar sizin yer sofralarınız, köşe başı sinileriniz.

Önünüze taktığınız önlükler, beyaz barış güvercini, her kilodan, her boydan insana. Kurabiyelerinizi tattırmadan, böreklerinizi yedirmeden daha, beyaz önlüklerinizi, ütülenmiş kurulama bezlerinizi sallıyorsunuz iştah hücrelerine. Temizlikle lezzet nasıl buluşur, beyaz, mavi, pembe

UZAY VE KELİMELER

"Kelimelere bakabilirim sadece. Ad ya da fiil olduklarını anlayabilirim. Eklerini görebilirim. Nasıl türemiş oldukları hakkında fikir yürütebilirim. Anlamlarını aşağı yukarı bilebilirim." dedi. "Işığı, hızını, ışık hızı ve zamandan ortaya çıkan kuramları, uzay zamanını, ışık kırılmasıyla ortaya çıkan sonuçları; sonsuz sayıda sıfırla sonuçlanacak hesaplamaları, çarpmaları, bölmeleri bilemem ki!" diye de ekledi ardından. Dikkatle yüzüne bakan delikanlı, alanında yıllarca emek vermiş, çalışmış, eserler üretmiş bir sosyal bilimcinin yüzünde, "Şunları şunları bilemem…" derken saf bir yalınlık ve gözlerinde merak sızıntıları gördü. Biraz daha anlatabilir, kapalı alanları açabilir ve ışık hızının zamansal yanılmaları ortaya çıkardığını somutlaştırmaya çalışabilirdi. Denemek gerekirdi. Tam başlamak üzereyken konuştu sosyal bilimci, yüzünü delikanlıya döndürerek: "Kelimelerin ışıltılarını görebilirim. Elmas, ışıltılı bir kelime değildir mesela. Kıymetli bir taş; evet, kabul ediyorum ama kelimede ışıltı yok. Yıldız ve ayda söylerken bile bir ışık var, fark ediyor musun? Işıltıları, senin düşünce ve cümlelerinden eksik etmediğin ışık hızıyla yarışabilir. Işık hızıyla yarışabilecek başka bir şey de sözlerin bize çarptığı andır. Beynimizin ne kadar sürede işlem yaptığını sen bulabilirsin ama ben bize ulaşan kelimelerin anlam alanlarını, duygu yükünü, düşünce derinliklerini izah edebilirim sana. Belki de ışık hızından daha hızlıdır kelimelerin sesle beynimize ulaştığı hız, ne dersin?" Delikanlı, kendisine

OLAY YERİ

Toplayayım kafamı, düşüneyim yeniden: Yoldaydık. Gidiyorduk. Yanımda kızım vardı. Kardeşimin evinde ortaokul arkadaşlarıyla buluşacaktık. Neredeyse yirmi yıldır ayda bir, bir araya geliyoruz. Cumartesiydi o gün. Buluşma Pazar günü olacaktı. Arabamla evimizden çıkmış, Şifahane'ye uğramış, geçen haftadan kalma altmış beş liralık borcumu ödemiş ve kahve ile soda içmiştik orada. Evden çıkmadan, borcumu ödemeyi unutmayayım aman ha, diye tembih etmiştim kızıma. Görevli öğrenci hemşire Süleyman'la sohbet etmiştik yine. Karlıgaş hanımları götürdüğümde olduğu gibi. Borcum da oradan kalmıştı, mesir macunu ve çayını alıp bedelini kartla ödemek istediğimde, post cihazı olmadığını söylediler, yanımdaki nakit yetmedi, borç yazdırmıştım işte.

Yola çıktığımızda öğleyi geçiyordu vakit. Trafik kalabalıktı. Cumartesi yoğunluğu, dedim içimden. Arkamda geçmek için ışık yakanlara, sabırsızlıkla arabaya çok yaklaşanlara, sağa kayarak yol verdim hep. Yeniköy, Saruhanlı ve Kapaklı'yı geçtik. Akhisar'da mola verelim dedi kızım. Acıkmıştı. İzmir-İstanbul istikametinden sağa doğru ilçemizin tabelasından dönüp her zaman yemek yediğimiz yerde durduk. Güneşli bir masaya başımız gölgede kalacak biçimde oturduk. Yolcular geliyor oturuyor, yiyip içiyor ve gidiyorlardı. Kimse birbirini tanımıyor, ama yemek için konaklanan bu bahçeli tesiste, yerel özelliklerle su-

ÇELİK BİLEKLİK

On ikinci kez bir araya gelmiştik. Ben Latin harflerinden okuyordum; o Arap harfli metinden takip ediyordu. Latin harfli metinde eksik ve hatalı olan kelimeleri tespit ediyorduk böylece. İlk baskısı Latin harfi inkılabından önce basılan bir kitaptı bu; klasik alfabemizleydi. Bu nüshayı bulabilmem de zor olmuştu. Kütüphaneleri dolaşmış, kataloglara bakmış, mahalli olarak tarihî önem taşıyan küçük ilçelerin kütüphanelerine sormuş ve uzun bir zamanı birinci baskıyı bulmak için harcamıştım. Bulduğumda, ayaklarımı denize daldırabileceğim sakin bir sahile yürümüş gibi hissetmiştim kendimi. O ise ilk baskıyı, dokununca hemen kırılıverecek bir cam veya ince bir seramiği tutar gibi hafif parmak hareketleriyle almıştı iki avucuna. Kitap değil bir mücevherdi sanki elindeki. Gözlerinden kitaba, kitaptan gözlerine bir ışıltı yayılmıştı.

Ara vermeden üç dört saat okuyabiliyorduk. Birkaç defa evine gitmiştim çalışmak için. Kendisi kadar yaşlı olan karısı da mütebessim, kaynamış patiska gibi beyaz ve parlak tenli, yüzü aydınlık bir kadındı. Çoğu kez de sahaflar sokağında, kırık dökük, ahşap bir binanın üst katındaki çalışma odasında çalıştık. O gün de okuma bitince, Arap harfli metnin sağ üst köşesine çalıştığımız günün tarihini koydu kurşun kalemle. Her zaman böyle yapıyordu, fahrî dersler anlattığı vakitlerde de önündeki not kâğıtlarına mutlaka tarih koyuyordu. Kitabıma koyduğu o tarihin, benim

DEF VE MENDİL

Tozlanır, eskir ve yıpranır diye bahçede, balkonda giyilmeyen bir ev terliği; koltuklarının üstüne beyaz pamuklu bir örtü yayılmış, misafirden misafire açılan bir oda ve hep çekmecede açılıp kullanılmayı beklemiş işli bir mendil gibi kalmıştı, korunmuş, üzerine titrenmiş, harcanmamış olarak...

Eve gelen komşuların ağırlanmasından, mahallede yatalak kalıp bakıma muhtaç olan yaşlılara koşulmasından, aşurelerin lokmaların kapı kapı dağıtılmasına, düğünlerle kına gecelerinde kızların süslenmesine kadar her işe sürülen ama çevreye gönlünce bakmasına izin verilmeyip "sağdan yürü, soldan git, önüne bak, arkanı dönme, çabuk gel, oyalanma, oğlanlara bakma, adamlarla konuşma" ikazlarıyla başı hep göğsünün üstüne düşük, sırtı hep büzük, bakışları hep çekingen Zinet! Adını babası, genç yaşta doğum yaparken bebeğiyle birlikte ölen kız kardeşinin hatırası yaşasın ve korunsun diye koymuştu. Zinet'te Hala ve bebeği hatırlanacaktı; ama bu daha öte bir şey olmuştu. Zinet'in sırtına bindirilmişti sanki halasının ve bebeğinin hayat yükü. Uzak akrabalar, uzak mahallelerden gelen misafirler, onu kapıda kendilerini karşılar gördüklerinde hep bir yazıklanma cümlesiyle başlarlardı sözlerine: "Ya, ya.. rahmetli halan çok çilekeş kadındı, Allah bebeğiyle birlikte alıverdi canını.. kurtuldu canım, dünyanın mihnetinden kurtuldu!" Onlar böyle söyleyince, dünyanın mihneti Zi-